

Яка ти уродлива,
Сто кіп йис уродила.

15. Відки сонічко сходить,
Відти полон виходит,
З-за гори високої,
З води глибокої.

16. А й із гір, із Поділя
На єгомосцьове подвір'я.
Ой слава ж тобі, Боже,
Що-с поміг поробити,
Поможи й повозити
З нивойки до стодоли,
З стодоли до комори.
З комори на нивойку
В щасливу годиночку.

17. Понад воду йдемо
Та й віночок несемо.
Ой місяцю, місячeyку,
Сьвіти нам доріжечку,
Що би-сме не зблудили,
Віночок не згубили.
Точитя віночок точит
По зеленій убочи;
Няй він ся приточит
Єгомосцьови перед вочи.

18. Нима єгомосця дома,
Поїхали до Львова
Ключики купувати,
Пивниці отирати,
Горівку добивати,
Женчики тракувати.

19. Наша їмосць пишна
На ганочок вийшла,
Богу ся помолила,
Що в полю поробила.
Слава тобі, Боже,
Що-с допоміг поробити,
Поможи й повозити
З нивойки до стодоли,
З стодоли до комори,
А з комори на нивойку
В щасливу годинойку.

По гостині грали музики – на скрипці і цимбалах, поприходили парубки і танцювали з дівчатами на оборі. [Співали]:

Ой посію пшеничeyку на обірничeyку,
Хто ж ся буде притуляти ид мому личeyку?
Летит ворон з чужих сторон, летит не голоден,
Тот ся буде притуляти, котрий буде годе³².

³² Зап. М.Зубрицький 1880 р. в Ясінці Масьовій, пов. Турка // Відділ рукописів ІМФЕ НАН України.– Ф. 28-3.– Од. зб. 67.– Арк. 1-4.

Ювілеї

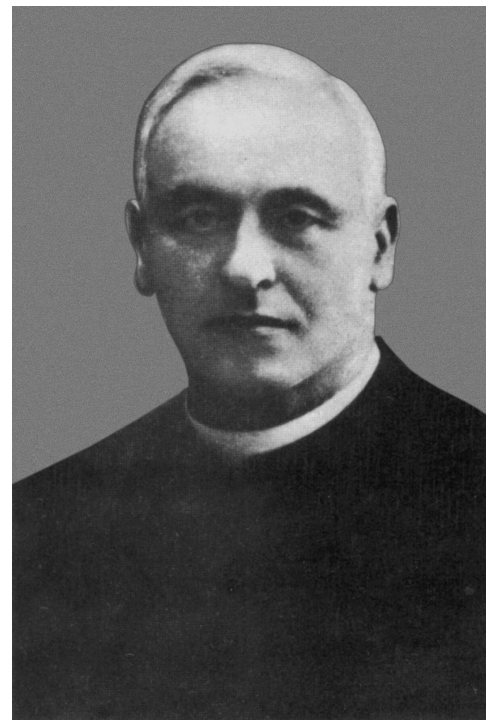

Віра ЛИСАК

ВИКОРИСТАННЯ “НАРОДНОГО КАЛЕНДАРЯ” М.ЗУБРИЦЬКОГО В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Vira LYSAK. On the Use of M.Zubrytsky's
“Popular Calendar” at Contemporary School.

Наукова та публіцистична спадщина Михайла Зубрицького – вченого і громадського діяча – складає значний внесок в дослідження фольклору та етнографії українських горян.

М.І.Зубрицький – автор найбільш повного, можна вважати універсального календаря бойків. “Народний календар, народні і повірки, прив’язані до днів в тижни і до рокових свят” М.Зубрицького є найповнішим і логічно довершеним зібранням опису народних свят, звичаїв, обрядів, пов’язаних з ними повір’їв, переказів, молитв, заклинань, уснонародної обрядовості, творчості. Опрацювавши “Народний календар” М.Зубрицького, етнографічні праці Л.Червінського, І.Вагилевича, Ф.Ржегоржа, ряд студій М.Зинича, М.Турянської, І.Близнака та

інших приходимо до висновку, що народний календар бойків – явище феноменальне, неординарне, насамперед це – компонент традиційно-побутової культури, яка віками зберегла свою недоторканість, архаїчність і високу духовність.

Працюючи в самому серці Бойківщини – селі Мшанці на Старосамбірщині, Михайло Зубрицький, не раз підкреслював, що народний календар має важливі педагогічні функції, зокрема виховну і освітню. У процесі аналізу народного календаря яскраво бачиться його раціональне і духовне начало, яке забезпечує:

- зосередження уваги дітей та молоді на нормах християнської моралі, трудових процесах, естетичних уподобаннях, як визначальних для людського буття;

- включення кожної особистості у природньо-космічні ритми;

- коригування життя і господарської діяльності кожного індивіда згідно з календарними циклами;

- наступність і безперервність педагогічних впливів на кожну особистість протягом всього життя.

Таким чином, народна календарна обрядовість розмаїта за змістом, призначенням і функціонуванням, але, безперечно має важливе виховне (що в основі було культуротворче, духотворче, людинотворче) значення. Педагогічні функції народного календаря бойків об'єднували в єдине ціле і взаємодоповнювали систему виховних засобів пізнавальної, розважальної і ритуально-символічної обрядовості. І тому важливо, враховуючи багатий виховний потенціал народного календаря, його освітні можливості визначити конкретне використання інформаційного матеріалу, зібраного М.Зубрицьким, у практиці родинного виховання та національного виховання у школі.

Доцільність застосування народного календаря бойків у сучасному виховному процесі шкіл регіону зумовлюється рядом об'єктивних причин.

По-перше, народні звичаї, обряди, традиції українських горян бойків являють собою сукупність позитивного соціального досвіду морального, трудового, розумового, естетичного та фізичного виховання дітей та молоді, перевіреного практикою багатьох попередніх поколінь. Народний календар бойків характеризується практикою, спрямованістю та відповідальністю до тенденцій загального розвитку національної освіти з врахуванням її регіонального компоненту.

По-друге, народний календар концентрує значний духовно-моральний потенціал, загально-

людські моральні цінності, норми і принципи співжиття людини в етнічному середовищі. Його застосування в національному вихованні учнів базується на визначенні єдності загальнолюдських та загальнонаціональних цінностей у справі виховання молодших поколінь.

По-третє, народний календар як об'єктивне соціально-педагогічне явище, включає вироблене історично педагогічний механізм передачі від старших поколінь до молодших позитивного соціального досвіду гармонійних відносин людини і сфери духовного світу. Використання його забезпечує об'єктивний процес спадкоємності поколінь, постійний зв'язок із життям.

По-четверте, за своїм змістом і педагогічними функціями календар відповідає меті і завданням національного виховання учнів.

По-п'яте, застосування в національному вихованні учнів важливих компонентів народного календаря бойків (звичаїв, обрядів, традицій, народних знань, ритуалів, атрибутів, символів) сприяє урізноманітненню форм і методів виховної роботи з учнями, а також оптимізації педагогічного процесу сучасної регіональної школи.

У процесі урочної та позаурочної виховної діяльності доцільно використовувати етнографічний матеріал М.Зубрицького у популяризаторській, науково-дослідницькій та краєзнавчо-пошуковій формах. Уроки історії, народознавства, краєзнавства, географії будуть значно результативнішими, якщо буде використаний місцевий матеріал творчо, дієво, цілеспрямовано. Вагому педагогічну результативність мають етнографічні, краєзнавчі походи та екскурсії, пізнавальна мета яких полягає в тому, щоб пройти стежками, видатних діячів Бойківщини: І.Франка, М.Зубрицького, Ю.Кмітя, пізнати елементи матеріальної і духовної культури, які органічно об'єднували їх з рідним краєм, родом, родиною.

Вивчення та узагальнення шкільної практики національного виховання дало змогу зробити висновки про те, що позитивний вплив народного календаря сприяв покращенню сформованості духовної культури підлітків та старшокласників. Школярі не лише вивчали духовний календар, а й усвідомили важливість народних знань свого регіону для власної особистості. Адже народні календарні свята, обряди, звичаї, традиції, що культивувалися здавна в родинному та громадському вихованні, якнайповніше впливають на формування духовної культури особистості у сучасній національній школі.